

OBSAH

Predhovor	9
1 História surfaktantu (A. Čalkovská).....	11
1.1 Nezrelé pľúca	11
1.2 Funkcia surfaktantu a jeho nedostatok	11
1.3 Syntéza surfaktatu	13
1.4 Liečba	13
2 Ontogenetické aspekty respiračného systému (K. Javorka)	16
2.1 Morfológický vývoj dýchacieho systému	16
2.1.1 Morfológický vývoj pľúc	16
2.1.2 Rast pľúc	20
2.1.3 Regulácia vývoja pľúc	20
2.1.3.1 Lokálna regulácia	21
2.1.3.1.1 Fyzikálne faktory	21
2.1.3.1.2 Humorálne faktory	21
2.1.3.2 Systémová regulácia	23
2.1.3.2.1 Nervová regulácia	23
2.1.3.2.2 Hormonálna regulácia	24
2.2 Vývoj funkcií dýchacieho systému	29
2.2.1 Placenta	29
2.2.1.1 Výmena krvných plynov v placente	29
2.2.1.2 Regulácia prietoku krvi placentou	31
2.2.2 Pľúcna tekutina	33
2.2.2.1 Tvorba pľúcnej tekutiny	33
2.2.2.2 Zloženie pľúcnej tekutiny	34
2.2.2.3 Regulácia pľúcnej tekutiny	34
2.2.2.4 Fyziologický význam	35
2.2.2.5 Odstraňovanie pľúcnej tekutiny a aerácia pľúc v perinatálnom období	35
2.2.3 Fyziológia respiračného systému vo včasnom postnatálnom období	37
2.2.3.1 Funkčné parametre dýchania po narodení	37
2.2.3.2 Regulácia dýchania vo včasnom postnatálnom období	40
2.2.3.2.1 Nervová regulácia dýchania u novorodencov	40
2.2.3.2.2 Chemická regulácia dýchania u novorodencov	46
3 Zloženie, štruktúra a formy surfaktantu (A. Čalkovská)	56
3.1 Zloženie surfaktantu	56
3.1.1 Lipidy	56
3.1.2 Proteíny	58
3.2 Štruktúrne formy surfaktantu	60
3.3 Veľké a malé agregáty	61
3.4 Zásobné formy	62
3.5 Surfaktantový film: mechanizmy vzniku a dynamika počas dychového cyklu	62

4 Funkcie pľúcneho surfaktantu (A. Čalkovská)	68
4.1. Stabilizácia respiračného systému	68
4.1.1 Povrchové napätie	68
4.1.2 Vlastnosti nevyhnutné na stabilizáciu	70
4.1.3 Stabilizácia alveol	70
4.1.4 Stabilizácia periférnych dýchacích ciest	70
4.2 Antiedémová funkcia	71
4.3 Obranná funkcia	72
4.3.1 Úloha SP-A a SP-D.....	72
4.3.2 Úloha SP-B, SP-C a fosfolipidov	72
4.4 Ostatné funkcie	73
5 Surfactant v dolných dýchacích cestách (A. Čalkovská)	76
5.1 Fyziologické aspekty	76
5.1.1 Pôvod, štruktúra a zloženie surfaktantu dýchacích ciest	76
5.1.2 Funkcie surfaktantu dýchacích ciest	77
5.2 Klinické aspekty	81
5.2.1 Bronchiálna astma	81
5.2.2 Chronická obštrukčná choroba pľúc	83
5.2.3 Emfyzém pľúc	84
5.2.4 Bronchiolitída	84
6 Metabolizmus pľúcneho surfaktantu (A. Čalkovská)	90
6.1 Syntéza a sekrécia lipidov surfaktantu	91
6.1.1 Lamelárne telieska	92
6.1.2 Transport lipidov	92
6.2 Syntéza a sekrécia proteínov surfaktantu	92
6.3 Regulácia sekrécie surfaktantu	94
6.3.1 Napínanie buniek II. typu	94
6.3.2 Účasť SP-A	95
6.3.3 Ďalšie mechanizmy sekrécie	95
6.4 Úloha hormónov v metabolizme surfaktantu	96
6.5 Mechanizmy sekrécie	97
6.6 Odstraňovanie surfaktantu z alveol	98
6.7 Metabolizmus surfaktantu u novorodencov	98
7 Poškodenie surfaktantu (A. Čalkovská)	104
7.1 Endogénne faktory	104
7.1.1 Zvyšovanie rezistencie surfaktantu proti inhibícii	105
7.2 Exogénne faktory	106
7.2.1 Liečba kyslíkom	106
7.2.2 Umelá pľúcna ventilácia	107
7.3 Primárne a sekundárne poškodenie surfaktantu	111
7.3.1 Zmeny surfaktantu pri ARDS	112
7.3.2 Zmeny surfaktantu pri novorodeneckej pneumónii	112
7.3.3 Zmeny surfaktantu pri aspirácii mekónia	113
7.3.4 Ďalšie faktory poškodzujúce surfaktant	113
8 Inaktivácia surfaktantu mekóniom (D. Mokrá)	118
8.1 Inaktivácia surfaktantu pri MAS	118
8.1.1 Mekónium ako inhibítor surfaktantu	119
8.1.1.1 Zloženie mekónia	119
8.1.1.2 Zložky mekónia a inaktivácia surfaktantu	119
8.1.1.3 Mechanizmy účinku mekónia na surfaktant	120
8.1.1.4 Pomer medzi surfaktantom a inhibítormi mekónia	122
8.1.2 Plazmatické proteíny ako inhibítory surfaktantu	122

8.1.3 Inhibitory surfaktantu vznikajúce pri zápale vyvolanom aspiráciou mekónia ..	122
8.2 Možnosti ovplyvnenia inaktívácie surfaktantu pri MAS	123
8.2.1 Odstránenie aspirovaného mekónia spolu s plazmatickými proteínmi z pľúc ..	123
8.2.2 Nahradenie nefunkčného surfaktantu exogénnym surfaktantom	123
8.2.2.1 Bolus exogénneho surfaktantu	124
8.2.2.2 Bronchoalveolárna laváž zriedeným exogénnym surfaktantom	124
8.2.2.3 Bolus rozdelený na niekoľko dávok verus BAL surfaktantom	126
8.2.2.4 Exogénny surfaktant verus zápal, oxidačný stres a apoptóza	126
8.2.3 Podávanie surfaktantu obohateného o fosfolipidy alebo surfaktantové proteíny	126
8.2.3.1 Surfaktanty obohatené o fosfolipidy	126
8.2.3.2 Surfaktanty obohatené o proteíny	127
8.2.4 Pridanie látok zvyšujúcich rezistenciu surfaktantu proti inaktívácii	127
8.2.5 Podanie látok znižujúcich tvorbu prozápalových mediátorov, enzýmov a ROS	128
8.2.5.1 Protizápalová liečba MAS	128
9 Surfaktant v perinatálnom období (A. Čalkovská)	138
9.1 Zloženie surfaktantu	138
9.2 Uskladnenie a sekrécia	139
9.3 Vplyv výživy	139
9.4 Množstvo surfaktantu	140
9.5 Surfaktantové proteíny počas gravidity a pôrodu	140
9.6 Pľúcny surfaktant v období prvého dychu	141
10 Predčasný pôrod a nezrelosť pľúc (J. Danko, J. Siváková, I. Švecová)	146
10.1 Definícia	146
10.2 Frekvencia	146
10.3 Klasifikácia	146
10.4 Symptómy	148
10.5 Mortalita a morbidita	148
10.6 Etiológia	148
10.7 Diagnostika	149
10.8 Manažment predčasného pôrodu	151
10.8.1 Použitie progesterónu	151
10.8.2 Antibiotická liečba	151
10.8.3 Tokolytická liečba	152
10.8.4 Iné možnosti liečby	156
10.9 Indukcia dozrievania pľúc kortikosteroidmi	156
10.10 Nezrelosť pľúc pri predčasnom narodení	158
10.10.1 Prenatálna starostlivosť	158
10.10.2 Surfaktant	159
11 Použitie surfaktantu v neonatológii: syndróm respiračnej tiesne novorodenca (K. Mafašová)	162
11.1 Patofyziológia IRDS	162
11.2 Klinický obraz	163
11.3 Liečba	164
11.3.1 Liečba surfaktantom	164
11.3.1.1 Spôsob podania a distribúcia surfaktantu	165
11.3.1.2 Čas podania surfaktantu	167
11.3.1.3 Ventilačná podpora a surfaktant	168
11.3.1.4 Dávkovanie a preparáty surfaktantu	171
11.3.2 Stabilizácia v pôrodnej sále	171
11.3.3 Prenatálna liečba kortikosteroidmi a surfaktant	173
11.3.4 Doplnková a podporná liečba	174
11.3.4.1 Podávanie kofeínu	174

11.3.4.2 Profylaktická antibiotická liečba	174
11.3.4.3 Udržanie telesnej teploty	175
11.3.4.4 Tekutiny a výživa	175
11.3.4.5 Krvný tlak a tkanivová perfúzia	176
11.3.4.6 Liečba otvoreného ductus arteriosus	177
11.4 Bronchopulmonálna dysplázia a surfaktant	177
12 Indikácie liečby surfaktantom v neonatológii iné ako IRDS (M. Zibolen)	184
12.1 Sepsa a pneumónia	184
12.2 Syndróm aspirácie mekónia	185
12.3 Akútny syndróm respiračnej tiesne	187
12.4 Kazuistické indikácie liečby surfaktantom	188
13 Geneticky podmienené poruchy homeostázy surfaktantu (Z. Lasabová, A. Čalkovská)	191
13.1 Genetické poruchy surfaktantových proteínov	191
13.1.1 Porucha surfaktantového proteínu B	192
13.1.2 Porucha surfaktantového proteínu C	194
13.1.3 Porucha proteínu ABCA3	195
13.1.4 Ostatné geneticky podmienené poruchy dozrievania pľúc	196
13.1.5 Hodnotenie vrodenných porúch metabolizmu surfaktantu a molekulová diagnostika	196
13.1.6 Liečba vrodenných porúch metabolizmu surfaktantu	198
13.2 Genetické aspekty „klasického“ syndrómu respiračnej tiesne z nezrelosti	199
14 Exogénne surfaktanty (A. Čalkovská)	205
14.1 Prirodzené surfaktanty	205
14.2 Syntetické surfaktanty	206
14.2.1 Proteínové analógy syntetických surfaktantov	207
14.2.2 Účinky syntetických surfaktantov	211
15 Modelovanie vo výskume pľúcneho surfaktantu (A. Čalkovská)	215
15.1 Hodnotenie pľúcneho surfaktantu metódami <i>in vitro</i>	215
15.1.1 Princíp pulzujúcej bubliny	215
15.1.2 Princíp zachytenej bubliny	216
15.1.3 Kapilárny surfaktometer	218
15.2 Využitie zvieracích modelov v hodnotení exogénnych surfaktantov	218
15.2.1 Nezrelé novorodené králiky	219
15.2.2 Aspirácia mekónia	219
15.2.3 Odstránenie surfaktantu bronchoalveolárnou lavážou	220